

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 24Co/154/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2214206109
Dátum vydania rozhodnutia: 13. 01. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Martin Holič
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2016:2214206109.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave, v právnej veci navrhovateľa: F. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XXX, právne zastúpeného JUDr. Annou Ščepkovou, advokátkou so sídlom Saratovská 2/A, Bratislava, proti odporkyni: P. F., nar. XX.XX.XXXX, naposledy bytom F. XXX, V. B., t.č. na neznámom mieste, v konaní zastúpená opatrovníčkou M. J., tajomníčkou Okresného súdu Dunajská Streda, o zaplatenie 960,- Eur s príslušenstvom, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda č.k. 14C/108/2014-37 zo dňa 3. októbra 2014, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa r u š í a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Rozsudkom napadnutým odvolaním prvostupňový súd návrh zamietol a odporkyni náhradu trov konania nepriznal.

Svoje rozhodnutie prvostupňový súd po citácii § 78 ods. 1 a 2 Zákona o rodine, § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka, § 115a ods. 2, § 200ea ods. 1, § 156 ods. 3, § 90 a § 142 ods. 1 O.s.p. vecne odôvodnil tým, že zvážil všetky okolnosti prípadu a po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že návrhu navrhovateľa proti odporkyni nemožno vyhovieť. Navrhovateľ plnil svoju vyživovaciu povinnosť voči dospelému dieťaťu a na jeho návrh bola súdom táto vyživovacia povinnosť zrušená so spätnou platnosťou. Súd však zdôrazňuje, že dieťaťu, ktorému výživné patrilo bolo dospelé, plne zodpovedné a teda hmotnoprávne i procesnoprávne spôsobilé. Navrhovateľ v tomto konaní podal návrh proti matke plnoletého dieťaťa, na ktorej účet výživné bolo zasielané. Tieto prostriedky boli určené pre toto plnoleté dieťa, pričom toto plnoleté dieťa bolo oprávnené vo vzťahu k otcovi na prijímanie výživného. Skutočnosť, že výživné bolo plnené k rukám matky dieťaťa je len administratívny fakt, pretože nešlo o výživné pre odporkyňu, ale pre plnoleté dieťa účastníkov konania. Súd je povinný skúmať v konaní, či konkrétny subjekt, v tomto prípade odporkyňa, je nositeľom práv a povinností tak, aby s ňou mohol ako s účastníkom konania konať. Ide o tzv. vecnú legitímáciu, v tomto prípade pasívnu, pričom súd zistil na strane odporkyni jej nedostatok. Znamená to, že odporkyňa nie je nositeľkou povinností vrátiť výživné, ktoré bolo súdom určené pre plnoleté dieťa účastníkov konania. Pokiaľ bolo výživné navrhovateľa na jeho plnoleté dieťa zrušené, ide o vzťah rodiča a dospelého dieťaťa, nemožno preto úspešne žalovať matku tohto dieťaťa na vrátenie výživného plneného nad rámec súdom určeného výživného. Z dôvodu nedostatku pasívnej legitímácie na strane odporkyne preto súd návrh v celom rozsahu zamietol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a konštatoval, že odporkyni vzniklo právo na náhradu trov konania voči navrhovateľovi, ktorý v konaní úspech nemal. Súd však úspešnej odporkyni náhradu trov konania nepriznal, pretože jej žiadne v tomto konaní nevznikli.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie navrhovateľ prostredníctvom právneho zástupcu a domáhal sa, aby odvolací súd rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, alebo ho zmenil a jeho návrhu v celom rozsahu vyhovel a priznal mu náhradu trov konania. Odvolateľ poukázal na to, že síce boli formálne splnené podmienky pre rozhodnutie súdu bez nariadenia pojednávania, súd si vo

vzťahu k navrhovateľovi nespĺnil poučovaciu povinnosť podľa § 120 ods. 4 O.s.p. Jediný procesný úkon adresovaný navrhovateľovi zo strany súdu bol až napadnutý rozsudok. Poučenie podľa § 120 ods. 4 O.s.p. nie je možné zahrnúť do oznámenia o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku podľa § 156 ods. 3 O.s.p. Pre absenciu poučenia môže navrhovateľ odôvodniť svoje odvolanie proti napadnutému rozsudku aj takými skutočnosťami a dôkazmi, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa a odvolací súd musí na takéto skutočnosti a dôkazy prihliadnuť, pretože ku koncentrácii konania nedošlo. Je nesporné, že peňažné plnenia navrhovateľa určené ako výživné na syna T. F. za obdobie od decembra 2012 predstavujú plnenie bez právneho dôvodu, keďže vyživovacia povinnosť navrhovateľa na T. F. bola počnúc od 01.12.2012 zrušená rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda č.k. 8C/244/2013-85 zo dňa 05.09.2013, ktorý nadobudol právoplatnosť 02.10.2013. Spornou otázkou zostáva, kto je z tohto bezdôvodného obohatenia zodpovedný, kto sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil. Bezodôvodné obohatenie predstavuje majetkový prospech v majetkovej sfére obohateného. Súd prvého stupňa správne uviedol, že T. F. bol v čase prijímania plnení odporkyňou od navrhovateľa osobou s plnou spôsobilosťou na právne úkony. Záver súdu prvého stupňa o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie odporkyne v danej veci by bol opodstatnený iba v takom prípade, ak by odporkyňa peňažné prostriedky, ktoré od navrhovateľa prevzala za obdobie od decembra 2012 do novembra 2013 titulom výživného na syna T. F., aj skutočne následne odovzdala T. F., ktorý by bol v danom spore pasívne legitímovaný. Zo žiadneho dôkazu vykonaného súdom prvého stupňa však nevyplýva, že by odporkyňa peniaze prijaté od navrhovateľa svojmu synovi skutočne odovzdala. Z kvitancií podpísaných odporkyňou možno usúdiť iba to, že peňažné prostriedky určené na výživné na syna T. F. postupne prijala. Synovi ich však neposkytla, ponechala si ich vo svojej majetkovej sfére, v dôsledku čoho nemôže byť daná pasívna vecná legitímácie T. F. O tom, že odporkyňa si tieto peniaze ponechala, svedčí okrem iného skutočnosť, že T. F. podal proti navrhovateľovi návrh na vykonanie exekúcie na vymoženie výživného za mesiace september 2012 až január 2013, ktorá je vedená na Okresnom súde v Pezinku pod sp. zn. 33Er/176/2013, kde T. F. tvrdí, že žiadne výživné od nikoho nedostával, odporkyňa ako matka s ním nežije a on žije so starými rodičmi. Navrhovateľ navrhuje T. F. vypočuť ako svedka. Záver súdu prvého stupňa o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie odporkyne tak treba na základe výsledkov doposiaľ vykonaného dokazovania považovať za predčasný. Súd prvého stupňa nedostatočným spôsobom aplikoval ust. § 451 ods. 1 a 2 Obč. zákonníka a tiež nedostatočne zistil skutkový stav.

Odporkyňa odvolací návrh nepodala, k doručenému odvolaniu sa písomne nevyjadřila.

Krajský súd v Tmave ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 204 ods. 1 O.s.p.), oprávnenou osobou - účastníkom konania (§ 201 O.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 201 a § 202 O.s.p.), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 205 ods. 1 O.s.p.) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 205 ods. 2 O.s.p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 O.s.p.), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.), a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné, v dôsledku čoho je nevyhnutné napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Súd prvého stupňa svoj záver o nevyhnutnosti žalobný návrh navrhovateľa ako nedôvodný zamietnuť založil výlučne na tom závere, že odporkyňa nie je pasívne vecne legitímovaná

Na to, aby sa niekto stal účastníkom konania, netreba, aby bol účastníkom hmotno-právneho vzťahu, o ktorý v konaní ide; stačí, ak podá žalobu (v takom prípade sa stáva žalobcom) alebo aby bola proti nemu podaná žaloba (v takom prípade sa stáva žalovaným). Či však bude žalobca v spore úspešný, závisí od toho, či je účastníkom hmotno-právneho vzťahu, z ktorého vyvodzuje žalobou uplatnený nárok. Pre označenie stavu vyplývajúceho z hmotného práva, kedy je jeden účastník subjektom práva a účastník na opačnej procesnej strane subjektom povinnosti, ktoré sú predmetom konania, sa v občianskom procesnom práve užíva pojem vecná legitímácia. Z hľadiska posúdenia vecnej legitímácie nie je rozhodujúce, či a na základe čoho sa určitá fyzická alebo právnická osoba len subjektívne cíti byť účastníkom určitého hmotno-právneho vzťahu, ale vždy iba to, či účastníkom objektívne je alebo nie je. Nedostatok aktívnej vecnej legitímácie znamená, že ten, kto o sebe tvrdí, že je nositeľom hmotno-právneho oprávnenia (žalobca), nie je nositeľom toho hmotno-právneho oprávnenia, o ktoré v konaní ide; o nedostatok pasívnej vecnej legitímácie ide naopak vtedy, ak ten, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotno-právnej povinnosti (žalovaný), nie je nositeľom hmotno-právnej povinnosti, o ktorú v konaní ide. (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 192/2004)

Ustanovenie § 451 Občianskeho zákonníka vyjadruje všeobecnú zásadu občianskeho práva, podľa ktorej sa nikto nesmie bezdôvodne obohatovať na úkor iného. Bezodôvodné obohatenie je pritom chápané ako záväzok (§ 489 Občianskeho zákonníka), z ktorého vzniká tomu, kto sa obohatil, povinnosť vydať to, o čo sa bezdôvodne obohatil, a tomu, na ktorého úkor k obohateniu došlo, právo požadovať vydanie predmetu bezdôvodného obohatenia. O obohatenie ide vtedy, ak sa plnením niekomu dostalo majetkovej hodnoty vyjadrenej tým, že v jeho majetku došlo buď k zvýšeniu aktív (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka) alebo k zníženiu pasív (§ 454 Občianskeho zákonníka). Vecnou legitimáciou (či už aktívnou alebo pasívnou) je stav, ktorý vyplýva z hmotného práva. Kto je v rámci zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie pasívne legitimovaný, vyplýva z § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Je ním ten, ktorého majetok sa na úkor druhého neoprávnene zväčšil alebo u ktorého nedošlo k zmenšeniu majetku, aj keď k tomu malo v súlade s právom dôjsť. Tak je tomu preto, že predpokladom zodpovednosti za získané bezdôvodné obohatenie, ktoré sa musí vydať, nie je protiprávny úkon obohateného ani jeho zavinenie, ale objektívne vzniknutý stav obohatenia (presun majetkových hodnôt), ku ktorému došlo spôsobom, ktorý právny poriadok neuznáva. Aktívne legitimovaným subjektom k uplatneniu práva na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 456 Občianskeho zákonníka) je ten, na ktorého úkor bolo bezdôvodné obohatenie získané. (por. napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 52/2009)

V kontexte vyššie citovaného rozhodnutia odvolací súd sa stotožňuje s argumentáciou odvolateľa, ktorý dôvodne poukázal na to, že je nesporné, že peňažné plnenia navrhovateľa určené ako výživné na syna T. F. za obdobie od decembra 2012 predstavujú plnenie bez právneho dôvodu, keďže vyživovacia povinnosť navrhovateľa na T. F. bola počnúc od 01.12.2012 zrušená rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda č.k. 8C/244/2013-85 zo dňa 05.09.2013, ktorý nadobudol právoplatnosť 02.10.2013. Spornou otázkou zostalo, kto je z tohto bezdôvodného obohatenia zodpovedný, kto sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil. Súd prvého stupňa správne uviedol, že T. F. bol v čase prijímania plnení odporkyňou od navrhovateľa osobou s plnou spôsobilosťou na právne úkony. Záver súdu prvého stupňa o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie odporkyne v danej veci by bol však opodstatnený iba v takom prípade, ak by odporkyňa peňažné prostriedky, ktoré od navrhovateľa prevzala za obdobie od decembra 2012 do novembra 2013 titulom výživného na syna T. F., aj skutočne následne odovzdala T. F., ktorý by bol v danom spore pasívne legitimovaný. Zo žiadneho dôkazu vykonaného súdom prvého stupňa však nevyplýva, že by odporkyňa peniaze prijaté od navrhovateľa svojmu synovi skutočne odovzdala. Z kvitancií podpísaných odporkyňou možno usúdiť iba to, že peňažné prostriedky určené na výživné na syna T. F. postupne prijala. Ak sa nepreukáže, že tieto peniaze odovzdala synovi T. F., pričom takéto dôkazné bremeno zaťažuje práve odporkyňu, bude potrebné vychádzať z toho, že bezdôvodné obohatenie vzniklo práve na strane odporkyne. Súd prvého stupňa nesprávne skonštatoval, že skutočnosť, že výživné bolo plnené k rukám matky dieťaťa je len administratívny fakt, pretože nešlo o výživné pre odporkyňu, ale pre plnoleté dieťa účastníkov konania. Pre posúdenie otázky vecnej legitimácie v danej veci je rozhodujúce, v koho majetkovej sfére zostali peniaze zaplatené zo strany navrhovateľa titulom zaniknutého výživného - t.j. či zostali v majetkovej sfére odporkyne a v tom prípade jej vznikla povinnosť ich vydať, alebo sa presunuli do majetkovej sféry T. F. a v takom prípade by bol pasívne vecne legitimovaný on. Záver súdu prvého stupňa o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie odporkyne tak treba na základe výsledkov doposiaľ vykonaného dokazovania považovať za predčasný.

Odvolateľ tiež opodstatnene namietal, že súd prvého stupňa mu neposkytol riadne poučenie podľa § 120 ods. 4 O.s.p.

Podľa § 205a ods. 1 O.s.p. skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa sú pri odvolaní proti rozsudku alebo uzneseniu vo veci samej odvolacím dôvodom len vtedy, ak a) sa týkajú podmienok konania, vecnej príslušnosti súdu, vylúčenia sudcu alebo obsadenia súdu, b) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, c) odvolateľ nebol riadne poučený podľa § 120 ods. 4, d) ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Z ostatne citovaného ustanovenia vyplýva, že skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, môžu byť pri odvolaní proti rozsudku odvolacím dôvodom len za splnenia taxatívne vymenovaných podmienok pod písm. a) až d). Za situácie, že odvolateľ nebol riadne prvostupňovým súdom poučený podľa § 120 ods. 4, vznikla mu možnosť uplatniť nové skutočnosti a dôkazy, v danom prípade návrh na vypočutie svedka T. F..

Princíp dvojinstančnosti, ktorým sa riadi občianskosúdne konanie vyjadruje vzájomnú nadväznosť i prepojenosť odvolacieho konania s konaním uskutočneným pred súdom prvého stupňa. Z uvedeného plynú zásadne medze v tom, že rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní musí predchádzať náležité konanie pred súdom prvého stupňa, pretože až jeho naplnením sa môže vytvoriť priestor pre účinné uplatnenie účelu, ktorý zákon sleduje v prípade opravného (odvolacieho) konania. Účelom odvolacieho konania je náprava skutkových a právnych pochybení súdu prvého stupňa, za predpokladu, že boli rozpoznateľne (zrozumiteľne) prezentované. K naplneniu tejto úlohy je potrebné najskôr zistiť ako súd prvého stupňa ustálil skutkový stav veci a ako ju právne posúdil, čo najspôľahlivejšie signalizuje (práve) odôvodnenie jeho rozhodnutia. Rozhodnutie a jeho odôvodnenie je základným a bezpodmienečným objektom prieskumnej činnosti vykonávanej súdom vyššieho stupňa. Výsledky prieskumnej činnosti sú vždy reakciou na správnosť a opodstatnenosť dôvodov preskúmaného rozhodnutia vo svetle uplatnených odvolacích námietok. To znamená, že preskúmané rozhodnutie musí spĺňať požiadavky zákona z hľadiska jeho odôvodnenosti (preskúmateľnosti) v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť dôvody jeho rozhodnutia. Myšlienkový postup súdu musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku. Vychádzajúc zo základného práva na prístup k súdnej ochrane je potrebné zdôrazniť, že nepreskúmateľnosť, či arbitrárnosť (tiež označovaná ako zmätočnosť rozhodnutia) súdneho rozhodnutia musí byť v opravnom konaní napravená, pretože bráni jeho vecnému preskúmaniu (§ 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p.); konvalidácia tohto nedostatku (zmätočného rozhodnutia) súdom vyššieho stupňa neprichádza z logických a systematických dôvodov do úvahy (tiež pre zachovanie princípu dvojinstančnosti). Tomu zodpovedá aj znenie ustanovenia § 220 O.s.p., ktoré odvolaciemu súdu umožňuje zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa len za predpokladu, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 219 O.s.p.), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O.s.p.). Pokiaľ existujú dôvody pre zrušenie (kasáciu) rozhodnutia, čo zároveň vylučuje, aby mohlo byť rozhodnutie potvrdené, nemožno ho ani zmeniť. (por. napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo 157/2011)

V dôsledku vyššie uvedeného, odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa s použitím ust. § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p., keďže takýmto postupom súdu sa odňala účastníkom možnosť konať pred súdom, ako aj s použitím ust. § 221 ods. 1 písm. h) O.s.p., keď prvostupňový súd vec nesprávne právne posúdil tým, že na vec neaplikoval všetky náležité ustanovenia právneho predpisu a nadväzne v naznačenom smere i nedostatočne zistil skutkový stav, zrušil a podľa ods. 2 citovaného ustanovenia vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Povinnosťou prvostupňového súdu v ďalšom konaní bude posúdiť dôvodnosť žalobného návrhu, zodpovedať všetky relevantné právne otázky, na ktoré bolo poukázané vyššie, v prípade potreby doplniť dokazovanie, výsledky dokazovania riadne vyhodnotiť a vo veci opätovne rozhodnúť, pričom rozhodnutie je potrebné náležite v súlade s ust. § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodniť.

V novom rozhodnutí rozhodne prvostupňový súd aj o trovách konania, vrátane trov tohto odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O.s.p.).

Senát krajského súdu prijal rozhodnutie pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je možné podať odvolanie.